

Sezona 2016/2017

Četvrtak, 3. novembar 2016. godine
Zadužbina Ilije M. Kolarca u 20 časova

Filharmanija

Dirigent: **Eiði Oue**
Solista: **Stiven Kovačević**, klavir

Program:

Draško Adžić: *Talus*, porudžbina Beogradske filharmonije

Trajanje: oko 10 minuta

Wolfgang Amadeus Mozart: Koncert za klavir i orkestar br. 24, K 491 u Ce-duru

Allegro
Larghetto
Allegretto

Trajanje: oko 30 minuta

Ludvig van Beethoven: Simfonija br. 5, op. 67 u ce-molu

Allegro con brio
Andante con moto
Allegro
Allegro

Trajanje: oko 35 minuta

Koncertmajstor: **Miroslav Pavlović**

Koncertni ciklus *Za početnike* ove sezone otvara **Talus**, delo mladog kompozitora **Draška Adžića**. Svoju kompoziciju Adžić ovako opisuje:

Reč talus, inače termin iz botanike, je naziv za tela organizama na kojima se ne razlikuju biljni organi – koren, stablo, list. To su organizmi poput gljiva i mahovina, ali i lišajeva koje sam zapravo imao na umu kada sam kompoziciji davao ime.

*Konkretnije, naslov **Talus** se odnosi na one lišajeve koje možemo sresti na velikim nadmorskim visinama, na one raznobojne i jarke lišajeve koji žive na golim stenama po planinskim krajolicima i koji su najupečatljiviji hroničari onog života i onog vremena koji kao da se na drugačiji, sebi svojstven i od nas skriven način odvijaju unutar animističkih svetova planina i brda.*

***Talus, katalog oronima za simfonijski orkestar** je muzika o svim onim asocijacijama koje se pobuđuju na pomisao o dalekim i nepristupačnim planinskim masivima. To je muzika koja peva o onom tihom uzbuđenju koje nam pružaju prizori fantastičnih galerija krečnjačkih i dolomitskih formacija. To je muzika koja vodi u ono ushićenje izazvano samim pomenom postojećih i još nepostojećih oronima – imena planinskih venaca i njihovih vrhova: Minin bogaz, Bandijerna, Midžor, Babin zub, Prokletije, Komovi... Takva imena zrače poetikom proisteklom iz paganske duhovnosti i sujeverja i ona govore o nekim pradavnim spoznajama sveta u kakvom su bila moguća „verovanja po kojima se na vrhovima brda nebo oslanja na zemlju.”*

Delo je nastalo kao porudžbina Beogradske filharmonije.

Draško Adžić (1979) je diplomirao na Katedri za orkestraciju i kompoziciju na Fakultetu muzičke umetnosti u Beogradu u klasi prof. Isidore Žebeljan. Na istom fakultetu trenutno završava doktorske studije, a istovremeno je zaposlen kao asistent. Učestvovao je na mnogim evropskim festivalima i njegova dela su izvođena u zemlji i inostranstvu. Često komponuje za pozorište, film i televiziju. Njegova primenjena muzika se mogla čuti na mnogim značajnim domaćim i inostranim festivalima (*Berlinale, Fest, Bitef, Sterijino pozorje...*). Nagrađen je Sterijinom nagradom za originalnu scensku muziku 2012. godine. Nastupa često kao izvođač (pevač, pijanista, dirigent), interpretirajući svoja kao i dela drugih kompozitora.

Koncert za klavir i orkestar br. 24 u Ce-duru Wolfganga Amadeusa Mocarta nastao je u zimu 1785-86. godine u Beču. Rad na koncertu tekao je uporedo sa radom na operi *Figarova ženidba* (koncert je završen par dana pre premijere opere), te je tako Mocart paralelno radio na dva karakterno različita dela – komičnoj operi u kojoj preovlađuju durski tonaliteti, i koncertu u ce molu, tonalitetu za koji se vezuju turobna i mračna osećanja. Premijera koncerta je bila početkom aprila 1786. godine, a solista i dirigent je bio sam kompozitor. Orkestarski part karakteriše kompletan duvački orkestar (u uobičajenom sastavu orkestra Mocartovih koncerata uglavnom je izostavljena deonica oboe ili klarineta) čime je kompozitor postigao pun i raskošan zvuk orkestra.

Prvi stav koncerta je u sonatnom obliku sa dvostrukom ekspozicijom, karakterističnom za koncerte. Drugi stav je u Es-duru. Sastav orkestra je redukovan (sada bez truba i

timpana). Stav započinje solista četvorotaktnom temom, čiji dalji razvoj orkestar prati i u njemu aktivno učestvuje. Treći, poslednji stav je varijacione forme, odnosno čini ga tema za kojom sledi osam varijacija. Ovaj stav se navodi kao Mocartov školski primer varijacija, kao i jedno od njegovih najboljih koncertnih finala. Karakterističan ritam teme implicira marševski pokret, iako marš nije eksplicitno naznačen u partituri.

Simfonija br. 5 Ludviga van Betovena takođe je komponovana u ce-molu. Nastala je u periodu 1804–1808. godine, i premijerno je izvedena u Beču, 22. decembra 1808. godine, na maratonskom koncertu gde su na programu bile premijere Betovenovih dela (tada je premijerno izvedena i Šesta simfonija, Četvrti klavirski koncert i *Fantazija* za klavir, hor i orkestar). Već tada, odmah nakon premijere, kompozitor i muzički pisac E. T. A. Hofman je Betovenovu Petu simfoniju opisao kao *jedno od najznačajnijih dela svih vremena*. Danas se ovo delo izvodi dosta često i smatra se najpoznatijim ostvarenjem klasične muzike. To priznanje najverovatnije duguje upečatljivom početnom motivu.

Početni motiv simfonije čine četiri tona u intervalu male terce koji se, nakon prvog izlaganja, još jednom ponavlja. Ovaj motiv (ili neke njegove karakteristike – ritmički obrazac, melodijski pokret) primetan je i u svim stavovima simfonije, te se može posmatrati i kao osnova kojoj se bazira čitav tematski materijal dela, *klica* iz koje se razvila cela simfonija, odnosno motiv koji tematski povezuje sve stavove i čini kompoziciju tematski kompaktnom. Takođe, postoji tumačenje da su gotovo svi motivi i teme prvog stava zapravo varijacije početnog motiva.

Pored toga, početni motiv prvog stava ove simfonije ima i simboličko tumačenje. Naime, često se naziva *sudbinskim* motivom, jer se tumači da *tako sudbina kuca na vrata*. Stoga se i cela simfonija često naziva *sudbinskom*. Zbog te konotacije početak ove Betovenove simfonije je često upotrebljavan u filmovima, na radiju i televiziji. U popularnoj muzici se takođe može naći u različitim vrstama aranžmana i obrada (od disko do rokenrol verzije).

Ana Đorđević

*U sezoni 2016-17, Beogradska filharmonija pruža priliku odabranim mladim muzikolozima da pisanjem programskih komentara obogate svoju stručnu praksu.